

ZAKLJUČCI NOVOSADSKOG NAUČNOG SKUPA „SRPSKO PITANJE I SRBISTIKA“

U Novom Sadu je 23. i 24. novembra 2007. godine održan međunarodni naučni skup „Srpsko pitanje i srbistika“. Skup su organizovali Pokret za obnovu srbistike i Vlada Republike Srpske Krajine u progonstvu. Činjenicu da je jedna vlada podržala Pokret za obnovu srbistike učesnici Skupa pozitivno ocenjuju. Istovremeno, učesnici Skupa izražavaju nezadovoljstvo što Vlada Republike Srbije finansijski i moralno podržava postojanje serbokroatistike, kvazidisciplinacije koja je u XX veku nanela ogromne štete srpskom narodu.

SRPSKO PITANJE I SRBISTIKA

Polazeći od stava da se u rešavanju srpskog pitanja moraju poštovati stavovi i norme koji važe za sve evropske narode, učesnici Skupa su zaključili sledeće.

1. U srpskim zemljama institucionalno se mora obnoviti srbistika kao disciplina koja se bavi srpskim temama. Srbistika treba da ima isti status kao i druge nacionalne filologije.

2. Prihvata se i osnovno polazište koje je važilo u predjugoslovenskom periodu: srpski narod je multikonfesionalan, kao što su multikonfesionalni i drugi narodi.

3. U skladu s principom, koji važi za evropske nacionalne filologije, po kome se narodi razlikuju po jezicima koje su stvorili i kojim govore, Srbi su objektivno (Srbi po sebi) oni koji govore srpskim jezikom kao maternjim, i čiji su preci govorili tim jezikom. Subjektivno se kao Srbi ne moraju izjašnjavati i svi koji su po poreklu i jeziku objektivno Srbi. I o jednom i o drugom aspektu mora se voditi računa pri rešavanju srpskog pitanja.

SRPSKI JEZIK

1. Jugoslovenski period i duga prevlast ideja serbokroatistike nisu promenili prirodu i karakter srpskog jezika. Oni su samo doveli do pogrešnog tretiranja i do preimenovanja toga jezika. Učesnici Skupa još jednom potvrđuju da je srpski jezik isti onaj jezik koji se, u drugoj terminologiji, karakterisao kao štokavsko narečje. Učesnici Skupa zato odbacuju svako rasparčavanje i negiranje srpskog jezika koje se obavljalo pod imenima *srpskohrvatski jezik*, *hrvatskosrpski jezik*, *hrvatski ili srpski jezik*, *bošnjački/bosanski jezik*, *crnogorski jezik*, *bunjevački jezik*. Treba poštovati stav, prihvaćen u svetu, da jedan jezik treba da ima jedno nacionalno ime.

2. Učesnici Skupa odbacuju stav – nametnut u periodu jugoslovenstva i vladavine serbokroatistike a potvrđen na Novosadskom dogovoru (1954) – da Srbi i Hrvati imaju jedan narodni jezik. U srpski narodni jezik nikada nije spadalo čakavsko i kajkavsko narečje.

3. Na sva tri izgovora srpskog narodnog jezika – ekavskom, ijekavskom i ikavskom – izgrađivan je, i u principu se može izgrađivati, srpski književni jezik. Istorijski se srpski književni jezik izgradio na dve njegove izgovorne varijante, ijekavskoj i ekavskoj. Obe ove varijante temelje se na srpskom narodnom jeziku.

4. Hrvati su u XIX veku napustili svoj narodni jezik i za svoj književni jezik prihvatili su ijekavsku varijantu srpskog jezika. To nije izuzetan nego čest slučaj u svetskim razmerama. Mnogi se narodi, na primer, služe engleskim, španskim, francuskim. Ali tim jezicima nisu dali svoja nacionalna imena. Samo su Hrvati nametnuli stav da je strani jezik, srpski jezik, koji su preuzeli, takođe hrvatski. Takav stav je naučno neodrživ. Niko ne treba da zabranjuje Hrvatima da se služe srpskim jezikom, ali se pri tom ne sme zaboraviti činjenica da je taj jezik izvorno srpski, pa mora biti i po imenu *srpski*.

5. I jezičke standardizacije su izgrađivane na osnovama srpskog narodnog i književnog jezika. Najpoznatija je ona koju je stvorio Vuk Karadžić pod naslovom *Glavna pravila za južno narječje*. Krajem XIX veka hrvatski filolog Ivan Broz, kajkavac, napravio je, po odluci Hrvatskog sabora, *Hrvatski pravopis* (1891) na korpusu delâ Vuka Karadžića i Đura Daničića, uz poštovanje Vukovih *Glavnih pravila*. Ovaj pravopis je kodifikovao samo jednu od varijanti

srpskog književnog jezika, ijekavsku varijantu, i proglasio je hrvatskim jezikom. U jednotomnom rečniku Ivana Broza i Franje Ivekovića, koji je rađen na korpusu delâ Vuka Karadžića, Đura Daničića, Njegoša i Milana Đ. Milićevića, srpski jezik je predstavljen pod neautentičnim nazivom *Rječnik hrvatskog jezika*. Ali i pored toga jezik u ovoj knjizi, objavljenoj 1901, je srpski (i, naravno, samo srpski).

Na ovakvoj praksi preimenovanja srpskog jezika vršene su i kasnije standardizacije srpskog jezika u Hrvatskoj. Ali one ne daju osnova da se srpski jezik preimenuje u „hrvatski jezik“. To mogu da budu samo hrvatske standardizacije srpskog narodnog i književnog jezika.

SRPSKA JEZIČKO-ETNIČKA ZAJEDNICA

Slično praksi koju su u periodu serbokroatistike nametnuli Hrvati, javila su se nastojanja u Bosni i Hercegovini i u Crnoj Gori da se standardizuju „bošnjački jezik“, kao jezik bosanskih muslimana, ali da se standardizuju i „bosanski jezik“ i „crnogorski jezik“ kao državni jezici. Tako nešto se ne čini nigde u svetu. Ova nastojanja su ne samo lingvistički neutemeljena nego i štetna jer vode ka razbijanju srpske jezičko-etničke zajednice.

Prirodna srpska jezičko-etnička zajednica je opstala i posle razbijanja Jugoslavije. Ona bi danas trebalo da ima sličan status kakav imaju i druge jezičko-etničke zajednice u Evropi i svetu. Postojanje ovih jezičko-etničkih zajednica može se ilustrovati nekoliko primerima. Nemačka jezičko-etnička zajednica ne poklapa se sa nemačkom državom, kao što se ni francuska jezičko-etnička zajednica ne poklapa sa francuskom, mađarska sa mađarskom državom. Tako se ni srpska jezičko-etnička zajednica ne poklapa sa Srbijom. Srpska jezičko-etnička zajednica se proteže svuda gde se srpski govori.

Sa obnavljanjem srbistike mora se obnavljati i svest o stvarnom postojanju srpske jezičko-etničke zajednice. Ova zajednica treba da funkcioniše onako kako funkcionišu druge jezičko-etničke zajednice u Evropi i svetu.

SRPSKA KNJIŽEVNOST

Književnoistorijska nauka u predjugoslovenskom periodu utvrdila je postojanje sledeća četiri sastavna dela u korpusu srpske književnosti: narodnu književnost, staru književnost, književnost srednjeg perioda i novu književnost.

U jugoslovenskom i postjugoslovenskom periodu narušena je ova celina i neki delovi srpske književnosti izuzeti su iz njenog korpusa. Obnova srbistike podrazumeva i obnovu celine srpske književnosti kakva je postojala u predjugoslovenskom periodu.

SRPSKO PISMO

Srpski narod je baštinik staroslovenske pismenosti na svojim starim pismima, glagoljici i ćirilici, koje su prihvatili i drugi slovenski narodi.

Savremena Vukova (i vukovska) ćirilica je nacionalno pismo srpskog naroda i garant njegovog kulturnog kontinuiteta.

Srpskoj kulturi pripada i sve što je na srpskom jeziku napisano srpskom latinicom. Srpsku latinicu, u savremenoj verziji, za srpski književni jezik je kodifikovao Vuk Karadžić. Đuro Daničić je zamenio latiničke digrame posebnim grafemama, od kojih je u upotrebi ostalo *đ* (umesto *dj*).

Neprihvatljiv je, otuda, stav da je sadašnja latinica kojom se služi srpski jezik hrvatsko pismo, „gajica“. Ljudevit Gaj je stvarno stvorio jednu verziju latinice za hrvatski jezik (kajkavsko narečje). Ali, on sam je odbacio ovu svoju latinicu, i danas je niko više ne upotrebljava.

OCENA SKUPA I OBAVEZE NJEGOVIH ORGANIZATORA

Učesnici Skupa su visoko i povoljno ocenili njegove rezultate kao i sve što je učinjeno u njegovoj pripremi. Organizatori se obavezuju da sa tim rezultatima upoznaju javnost, ali i institucije i istaknute pojedince, kako bi se naučne istine što potpunije provele u delo.

У Зборнику радова 3 са Међународног научног скупа Српско питање и сrbистика ови Закључци су објављени екавски, ијекавски и икавски, а све три варијанте објављена су на оба српска писма: ћирилицом и латиницом.

УЧЕСНИЦИ НОВОСАДСКОГ СКУПА

Новосадски скуп је био отворен за јавност. Сви позвани нису стигли у Нови Сад, а сви присутни на Скупу нису говорили. Рефератима и саопштењима, који су објављени у три свеске зборника *Српско питање и србистика*, заступљени су следећи аутори:

Зоран Аврамовић (Београд), Слађана Алексић (Косовска Митровица), Миланка Бабић (Источно Сарајево), Душан Бањац (Београд), Драга Бојовић (Никшић), Драгиша Бојовић (Косовска Митровица), Милорад Буха (Нови Сад) Лидија Гаврјушина (Москва), Бојана Гаврилов-Болић (Суботица), Милан Гленца (Лондон), Александар-Саша Грандић (Бања Лука), Миле Дакић (Београд), Голуб Добрашиновић (Београд), Љиља Илић (Сомбор), владика Иринеј (Буловић) (Нови Сад), Слободан Јарчевић (Београд), Предраг Јашовић (Лепосавић), Милорад Јеврић (Косовска Митровица), Божидар Јововић (Београд), Никола Жутић (Београд), Бора М. Карапанчић (Кливленд, САД) Милош Ковачевић (Крагујевац, Источно Сарајево), Иван Коларић (Ужице, Источно Сарајево), Катица Коларовић-Дармановић (Нови Сад), Слободан Комазец (Београд), Љиљана Костић (Ужице), Слободан Костић (Косовска Митровица), Небојша Кузмановић (Бачка Паланка), Ратко Личина (Београд), Владимир Маричић (Лондон), Радмило Маројевић (Београд), Веселин Матовић (Никшић), Наталија Маслењикова (Москва), Миле Медић (Београд), Љубинко Милосављевић (Ниш), Петар Милосављевић (Нови Сад), Љубиша Митровић (Ниш), Видан Николић (Ужице), Зоран Павловић (Косовска Митровица), Душан Пажђерски (Гданск, Пољска), Биљана Панић-Бабић (Бања Лука), Душко

Певуља (Бања Лука), Ана Пејновић (Никшић), Владимир Перић (Крагујевац), Горан Полетан (Аделејд, Аустралија), Бојан Радић (Суботица), Татјана Ракић (Нови Сад), Никола Рамић (Крагујевац), Тиодор Росић (Јагодина), Биљана Самарцић (Источно Сарајево), протосинђел Симеон (Виловски) (Манастир Бањска), Радоје Симић (Београд), Мирко Скакић (Бања Лука), Ђоко Стојичић (Београд), Андреј Стојановић (Београд), Јелица Стојановић (Никшић), Момчило Суботић (Београд), Михал Тир (Нови Сад), Лидија Томић (Никшић), Иља Числов (Москва).